

MUZIKA XX VEKA

Razlikuju se dva osnovna pravca:

1. Ekspresionizam
2. Neoklasicizam

EKSPRESIONIZAM

Dolazi do **negacije** tonalnog centra i bilo kakvih funkcionalnih i lestvičnih uslovljenosti. Kompozitori teže ka izjednačavanju svih 12 tonova hromatske lestvice, akordima ne-tercnog sklopa i melodijskim skokovima u velikim intervalima. Oni su začetnici **dodekafonskog sistema**, čiji je uator **Arnold Šenberg**. Osnovu komponovanja čini slobodno izabrana serija od 12 različitih tonova, koji moraju da stoje uvek istim redom, bilo horizontalno melodijski, bilo vertikalno harmonski (akordski). Serija se može javiti u četiri oblika:

- originalni
- retrogradni
- inverzija originalnog
- inverzija retrogradnog

Sva četiri oblika serije mogu da se transponuju.

Dodekafoni sistem će se u rukama **Berga** (Šenbergovog učenika) još više organizovati i podvrgnuti totalnoj organizovanosti muzičke materije. On nije totalno organizovao samo redosled tonova, već i ritam i dinamiku i orkestraciju, što je dovelo do **serijalne muzike**, tj. vrhunca ekspresionizma.

NEOKLASICIZAM

Postigao je znatno više uspeha od ekspresionizma. Kompozitori ovog pravca teže jasnoj muzičkoj formi, tražeći uzore forme u klasicima i baroku, ali uz potpuno slobodan i savremen harmonski jezik i slobodan tretman disonanci. **Sazvučja** su najčešće ne-tercnog sklopa, npr. kvartnog, ali i terčna sa dodatim sekundama. Tradicionalna funkcionalnost je i ovde odbačena, ali tonalna centralizacija postoji (npr. *in C*, ili *in D*). Takođe su odbačeni dur i mol.

Kompozitori: Hindemith, Bartok, Prokofjev, Šostakovič, Stravinski.

U XX veku u neuspele pokušaje ubraja se i **četrtonska muzika** Alojza Haba.

Ostali pravci:

- **Aleatorika** – delo nije u potpunosti fiksirano, pa je improvizacija vrlo zastupljena.
- **Minimalizam** – sa minimalnim muzičkim sredstvima može se izgraditi čitava kompozicija (npr. „*Bolero*“).
- **Elektronska muzika**
- **Konkretna muzika** – sa semplovima i zvucima iz prirode